

ENCYCLOPÆDIA SLAVICA SANCTORUM

СОФИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ „СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ“
Катедра по кирилometодиевистика
ИНСТИТУТ ЗА ЛИТЕРАТУРА КЪМ БЪЛГАРСКАТА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ
Направление Стара българска литература

МЕЖДУНАРОДНА НАУЧНА КОНФЕРЕНЦИЯ

Светци и свети места на Балканите

14-16 юни 2012 г.

София

Проектът
Encyclopaedia Slavica Sanctorum. Светци и свети места в България
(в електронен и Гутенбергов формат)
е финансиран от Фонд Научни изследвания към МОМН,
договор ДДВУ 02/68 (2010)

Конференцията
Светци и свети места на Балканите
се реализира с любезното спомоществование на

Фонд Научни изследвания към МОМН

Софийски Университет „Св. Климент Охридски“

Фондация Комунигас
Communitas Foundation

14 юни 2012/ 14 June 2012

9.00 Откриване на конференцията/ Opening ceremony

Огледална зала/ Mirror Hall (the 2nd floor, northern part of the University building)

9.15-11.15 Пленарно заседание/ Plenary session

Председатели: Искра Христова-Шомова (София)

и Милан Михалевич (Загреб)

Иван Добрев (София). *Славянската святост преди християнизирването*

Алексей Пентковский (Москва). *Култът на св. Климент в Охридската архиепископия в XI–XIV века: агиография, гимнография и иконография*

Синтия Вакарелийска (Юджийн, Орегон). *Култове и календари в средновековна България: до каква степен култовете на светците са отразени в месецословите?*

Елка Бакалова (София). *Реликви и чудотворни икони – функции при структуриране на сакралното пространство*

Панайот Карагьозов (София). *Мъчениците на тоталитаризма*

11.15-11.30 Почивка/ Break

11.30 - 13.15 Паралелни секции A1 и A2/ Sessions A1 and A2

11.30 – 13.15 Секция A1/ Session A1:

Култове и история/ Cults and History

Огледална зала/ Mirror Hall

Председатели: Лора Тасева (София-Берн)

и Александър Наумов (Краков-Венеция)

Казимир Попконстантинов и Росина Костова (Велико Търново).

Култът към св. Йоан Предтеча и Кръстител в днешните български земи (археология и епиграфика)

Евелина Минева (Атина). *Предложения за канонизация на светци през XV век. Примери от византийската, старобългарската и старосръбската литература*

Анна Влаевска-Станчева (Пиза). *Святост и изобретяване на историческа памет: култът към San Pietro Levita (de Vulgaro)*

Ян Страдомски (Краков). *Балканските светци и свети места като аргумент в полско-руската религиозна полемика през XVI–XVII век.*

Малгожата Сковронек (Лодз). *Маргинален герой или творец на сакрална история? За няколко славянски текста, свързани с името на Йосиф Ариматейски*

11.30 – 13.15 Секция A2/ Session A2:

Култове и образи/ Cults and Images

Зала 1/ Hall 1

Председатели: Елка Бакалова (София) и Андрей Виноградов (Москва)

Иванка Гергова (София). *„Побългаряване” на светци*

Ралица Русева (София). *Нови данни за изобразителния култ към Светите Седмочисленици на територията на съвременна Албания през XVIII-XIX в.*

Илиана Чекова (София). *Изображения на източнославянски светци в български храмове през Средновековието и Възраждането*

Владимир Димитров (София). *Образи от българската история в репертоара на зографите от рода Минови*

Светозара Ръцева, Пламен Събев (Велико Търново). *Иконография на йеротопоса: сребърните плочи от параклиса на Неопалимата къпина в Синайския манастир „Св. Екатерина“*

13.15-15.00 Обедна почивка/ Lunch Break

15.00- 17.00 Паралелни секции B1 и B2/ Sessions B1 and B2

15.00 - 17.00 Секция B1/ Session B1:

**Светците и светите места в народната култура/
Saints and Holy Places in Popular Culture**

Огледална зала/ Mirror Hall

Председатели: Мая Петрова-Танева (София) и Нина Гагова (София)

Лилия Илиева (Благоевград). *Деянията на светците: южнославянският просяшки епос*

Алексей Юдин (Гент). *Святые Константин и Елена в восточнославянских заговорах*

Константин Рангочев (София). *Модел на святост I: гр. Самоков и Самоковско*

Георги Минчев (Лодз). *Между фолклорния наратив и манастирското предание. Легендите за св. Наум Охридски от „Патерик манастира Светога Наума” на еп. Николай (Велимирович)*

Димитринка Димитрова (София). *Култът към св. Мина и манастирския комплекс „Св. Мина” в околностите на София*

Росен Малчев (София). *Сакрумът на село Боженица, община Ботевград (По материали от теренни проучвания през 2000–2001 г.)*

15.00 - 17.00 Секция B2/ Session B2:

Агиографските текстове и техните преводи/

Hagiographic Texts and Their Translations

Зала 1/ Hall 1

Председатели: Радослава Станкова (София) и Красимир Станчев (Рим)

Климентина Иванова (София), Иван Петров (София). *Неизвестен превод на житието на една византийска императрица*

Татяна Пентковская (Москва). *Житие Василия Нового в оригиналната и преводна традиция: особености на трансмисията на текста*

Андрей Виноградов (Москва). *Некоторые особенности славянской трансляции византийских агиографических текстов*

Карине Акерман-Саркисян (Упсала). *Некоторые особенности ранних славянских переводов (на материале текстологических исследований ранних житийных текстов)*

Маријана Вуковић (Будапешта). *Мучеништво Иринеја Сирмијског у Супрасл рукопису из X века*

Анета Димитрова (София). *Третиот превод на Житието на св. Антоний Велики*

17.00-17.20 Почивка/ Break

17.20-19.20 Паралелни секции Г1 и Г2/ Sessions G1 and G2

17.20-19.20 Секция Г1/ Session G1:

Текстове за светци: език и редакции/

Linguistic Features and Textual Versions of the Works Dedicated to Saints

Зала 1/ Hall 1

Председатели: Анета Димитрова (София) и Дитер Щерн (Гент)

Milan Mihaljević (Zagreb). *Jezik službe u čast sv. Dominiku u hrvatskoglagoljskim brevijarima*

Wonhoi Kim (Seoul). *The Psalm Book of Sinai and the Old Bulgarian Cult*

Маргарет Димитрова (София). *Молитвите на светците и хилендарският требник 167*

Марияна Цибранска-Костова (София). *Календарите във венецианските сборници за пътници от XVI век: към типологията на проблема*

Димитър Димитров (София). *Типик 1/17 от сбирката на Рилския манастир (XVI век)*

Симеон Стефанов (София). *Някои наблюдения върху езика на един чакавски текст на житието на св. Екатерина в хърватската книжнина от XV век*

17.20-19.20 Секция Г2/ Session G2:

Култове и текстове на Балканите/ Cults and Texts in the Balkans

Огледална зала/ Mirror Hall

Председатели: Анисава Милтенова (София) и Кристиано Диди (Рим)

Ирена Шпадијер (Београд). *Јужнословенски пустињаџи X-XIII века у најстаријој литерарној традицији*

Екатерина Дикова (София) и Ирина Кузидова (София).

Отшелническата храна според някои раннохристиянски житийни извори

Arhim. Policarp Chițulescu (Bucarest). *Les saints et leurs vies dans les manuscrits slaves de la Bibliothèque du Saint Synode de Bucarest*

Бойка Мирчева (София). *Преводни и оригинални славянски текстове за св. Еразъм Формийски (Охридски)*

Замфира Михаил, Мария Осиак (Бухарест). *Житие балканских святых в славянских рукописях румынских книгохранилищ*

Вася Велинова, Александра Трифонова (София). *Св. Кирик и Юлита и техният култ на Балканите.*

19.30 Коктейл/ Reception (Клуб-ресторант *Алма матер/ Alma Mater Club-Restaurant* in the building of the University, entrance from the yard)

15 юни 2012/ 15 June 2012

9.15-11.15 Паралелни секции Д1 и Д2/ Sessions D1 and D2

9.15-11.15 Секция Д1/ Session D1:

Светците мъченици/ The Martyr Saints

Зала 1/ Hall 1

Председатели: Диана Атанасова-Пенчева (София)

и Ирена Шпадиер (Белград)

Василка Тъпкова (София). *Да се върнем към св. Дазий и Доростолската епархия*

Анна Крюкова (Москва). *„Мученичество” св. Юлия из Дуростора в контексте агиографических сочинений о мучениках-воинах рубежа III–IV вв.*

Константинос Нихоритис (Солун). *Славянски светци, изградени в Атон*

Анатолий Турилов (Москва). *Житие Иоанна Серрского в контексте ранних славянских житий новомучеников*

Христо Темелски (София). *За лобното място на св. Никола Нови Софийски*

9.15-11.15 Секция D2/ Session D2:

**Култ, ритуал, култура по българските земи/
Cult, Ritual, Culture in Bulgarian lands**

Огледална зала/ Mirror Hall

Председатели: Марина Чистякова (Вилнюс)

и Алексей Пентковский (Москва)

Бистра Николова (София). *Сакралното пространство. Църковна и манастирска мрежа в периода на Първото царство*

Искра Христова-Шомова (София). *Имало ли е Тропология в България?*

Мария Йовчева (София). *Византийските и славянските литургически текстове за мъченица Агатия Палермска (Катанска)*
Георги Петков (Пловдив). *Проложни жития за южнославянски светци в най-старите български и сръбски преписи на Стишиния пролог*

Красимир Станчев (Рим). *Култове, култови места и богослужбени ритуали на българските католици през XVII век*

Роман Кривко (Москва). *Културно-языковой и литургический „ландшафт” Первого Болгарского царства*

11.15-11.30 Почивка/ Break

11.30-13.30 Паралелни секции E1 и E2/ Sessions E1 and E2

11.30-13.30 Секция E1/ Session E1:

**Жени светици в агиографската традиция/
Hagiographic texts on women saints**

Зала 1/ Hall 1

Председатели: Ана Стойкова (София) и Татьяна Пентковская (Москва)

Дитер Щерн, Лара Селс (Гент). *На поисках источников Бдинского сборника: слово об Авраамии и его племяннице Марии*

Явор Милтенев (София). *Житието на св. Таусия*

Марина Чистякова (Вильнюс). *Култ Параскевы Търновской в Великом княжестве Литовском: текстъ на руськой мове*

Елена Томова (София). *Култът към св. Петка Търновска в Румъния (Из ръкописната сбирка на манастира Драгомирна).*

Иван Илиев (София). *Двуезичен речник на Житието на св. Петка от Патриарх Евтимий, преведено на латински от Рафаел Левакович*

Мая Петрова-Танева (София). *За една неизвестна славянска версия на Житието на св. Теодора Александрийска*

11.30 - 13.30 Секция E2/ Session E2:

Агиография и култура/ Hagiography and Culture

Огледална зала/ Mirrors Hall

Председатели: Аделина Ангушева-Тиханова (Манчестър)

и Анатолий Турилов (Москва)

Александър Наумов (Краков-Венеция). *Семейният живот на православните славянски светци*

Кристиано Диди (Рим). *Потусторонни места в древнеславянских памятниках: 'матица огньная' и пр. (Опыт интерпретации)*

Нина Гагова (София). *Св. Никола - застъпник на душите на Страшния съд*

Vesna Badurina-Stipčević (Zagreb). *Kult svetoga Nikole u hrvatskoj srednjovjekovnoj književnosti*

Лили Щамлер (София). *Смъртта на отшелника и виденията.*

Агиографски примери от времето на Палеолозите.

Екатерина Тодорова (София). *Св. Козма и Дамян в Похвално слово за Козма и Дамян*

13.30-15.00 Обедна почивка/ Lunch Break

15.00- 17.00 Паралелни секции K1 и K2/ Sessions K1 and K2

15.00- 17.00 Секция K1/ Session K1:

Култ, памет, календар: Изток и Запад /

Cult, Commemoration, Calendars: East and West

Огледална зала/ Mirrors Hall

Председатели: Мария Спасова (Велико Търново)

и Константинос Нихоритис (Солун)

Светослав Риболов (София). *Рецензиите на паметта, съчиненията и богословието на св. Григорий Палама от XV век до днес*

Petra Stankovska (Ljubljana). *Odras kultu Řehoře Velikého-Dvojeslova ve středověkých památkách na slovanském Západě a Východě*

Елена Коцева (София). *Прочитът на Карадимовия псалтир и на Апостол 882 в контекста на Encyclopaedia slavica sanctorum*

Любка Ненова (Благоевград). *Данни за св. Димитър Басарбовски в „История славянобългарская“ на св. Паусий Хилендарски*

(Текстологически преглед)

Диляна Радославова (София). *Памети извън състава на*

„Съкровище“ в българските дамаскини

Диана Атанасова-Пенчева (София). *Свещецът и неговите роли: агиографският текст като амулет*

15.00- 17.00 Секция K2/ Session K2:

**Междуконфесионални отношения и култове/
Interfaith Communications and Cults**

Зала 1/Hall 1

Председатели: Маргарет Димитрова (София) и Алексей Юдин (Гент)

Аделина Ангушева-Тиханова (Манчестър). *Vitae Parallelae: София, нейните християнски мъченици и мюсюлмански светци през XVI век*
Юри Стоянов (Лондон). *Антагонистични типове интерконфесионална и междуконфесионална святост в късното Средновековие/ ранния Османски период*

Оля Григорова (Благоевград). *Всекидневни и религиозни взаимоотношения между християни и мюсюлмани в София през XVI в. (Житие на св. Никола Нови Софийски)*

Божидар Алексиев (София). *„Християнски“ превод и усвояване на култове към мюсюлмански светци по българските земи*

Миглена Иванова (София). *Интернетни контакти и всекидневни представи за святост (по примера на почитането на Алексий човек Божи сред гагаузите в България и Бесарабия)*

Ана Стойкова (София). *Култът към св. Георги в ислямската традиция*

17.00-17.15 Почивка/ Break

17.15-18.45 Паралелни секции M1 и M2/ Sessions M1 and M2

17.15-18.45 Секция M1/ Session M1:

Светци и названия/ Saints and Naming

Огледална зала / Mirror Hall

Председатели: Иван Добрев (София) и Синтия Вакарелийска (Юджийн)

Лора Тасева (София-Берн). *Личните и географските имена в българския и сръбския превод на Стишиния пролог (по материал от месец март)*

Мария Спасова (Велико Търново). *Семантиката на антропонимите – организационен център на образността в стиховете от Стишиния пролог*

Александр Грищенко (Москва). *Этнонимические прозвища святых: стандартная номинация или особый семантический маркер?*

Анисава Милтенова (София). *Текстовете с имената на светци във флорилегиите*

17.15-18.45 Секция M2/ Session M2:

Култове и Химнография/ Cults and Hymnography

Зала 1/ Hall 1

Председатели: Мария Йовчева (София)

и Весна Бадурин-Стипчевич (Загреб)

Радослава Станкова (София). *Ранните (пред-Евтимиеви) жития и служби за св. Петка Търновска в южнославянската книжовна традиция от XIII–XV век*

Жанна Левшина (Санкт Петербург). *Гимнография Orthodox Area в проектте „Литургическо наследство Православной Церкви“: источниковедение и археография*

Анна Косицкая (Санкт Петербург). *Гимнография Orthodox Area в проектте „Литургическо наследство Православной Церкви“: текстология и подготовка к публикации*

Ольга Гринченко (Оксфорд). *Кондаки святым в славянских Кондакарях и их греческие прототипы*

19.00 Представяне на проекти и нови книги по агиология/

Project presentations and launches of new books on hagiography

Председатели: Елена Томова (София) и Георги Минчев (Лодз).

16 юни 2012/ 16 June 2012

9.00 - 10.15 Представяне на проекта и на компютърната

Encyclopaedia Slavica Sanctorum. Демонстрации и дискусия./

Presentation of the project and the electronic

Encyclopaedia Slavica Sanctorum. **Demonstrations and discussion**

Председатели: Константин Рангочев (София)

и Диляна Радославова (София)

10.30 Екскурзия до Кюстендил. (Моля, не закъснявайте)/

The excursion to Kiustendil starts. (Please, be on time for the buses.)

ПОСТЕР СЕСИЯ

Сергей Темчин (Вильнюс). *О греческом происхождении славянской службы Михаилу Воину из Потоуки*

Antonija Zaradija Kiš (Zagreb). *Sv. Martin – Europljanin 21. stoljeća*

Suzana Marjanić (Zagreb). *Mjesto svetoga Vida u re/konstrukcijama vrhovnoga božanstva Južnih Slavena: kršćanski supstitut i/ili ideologem*

Елена Тачева (Благоевград). *Свещецът в националното: наблюдения върху култа и празнуването на Св. Св. Кирил и Методий*

Илиас Евангелу (Солун). *Славяни новомъченици в гръцките неомартирологии*

Целта на проекта Encyclopaedia Slavica Sanctorum е да събере и систематизира информацията за почитта към християнските светци в България от времето на най-ранното християнство до наши дни. Проектът предвижда да бъдат привлечени няколко типа данни: от средновековни и възрожденски писмени паметници, от устни предания, от съвременни култови практики, от църкви, манастири, оброчища, от храмова украса. Друга важна негова цел е въз основа на този материал да се осмислят представите за светостта в исторически и съвременен план и особено, за начините, по които светците навлизат в живота на хората и се преживяват в народна среда.

Желанието на екипа е да направи база данни, която да е полезна за изследователи от различни области: филолози, историци, етнологични, богослови, изкуствоведи. Същевременно искаме да популяризираме информацията чрез популярни издания, университетски курсове, лекции пред ученици, изложби и научнопопулярни филми. Съвременните българи празнуват именните си дни, но знаят твърде малко за живота на светеца, чиято памет се отбелязва, за историята на празника, за неговите църковни и народни измерения. Енциклопедията ще даде възможност на обикновения човек да разшири познанията си за светците и светите места.

Енциклопедията е форматирана като интернет портал, който ще бъде непрекъснато допълван с информация. За всеки от 366-те дни в годината има информация за почитаните светци. За всеки ден са поместени календарни указания от апостоли, евангелия и пълни библии, а в бъдеще данните ще бъдат допълнени с календарни указания от празнични минеи и устави. За отделни светци са включени статии с информация за установяването и разпространението на техните култове, за славянските и византийските творби в тяхна прослава и за фолклорната традиция на празниците им. Автентичните фолклорни текстове са непубликувани и се съхраняват в научния архив на Асоциация „Онгъл” или в лични архиви. Представени са и стари славянски текстове за светците: жития, служби, проложни четива, молитви. Тектовете се дават в оригинал според използвания източник, а някои от оригиналните произведения се дават и в превод. Към всяка статия е поместена и библиография. Този календар ще се допълва непрекъснато с нови статии и текстове. Адресът на портала е www.eslavsanct.net.

Енциклопедията заема централно място в изпълнението на проекта, но освен нея са предвидени и други дейности. През септември 2011 г. беше проведен научен семинар „Песни и молитви”. През януари 2012 г. в Народната библиотека „Св. св. Кирил и Методий” беше представена изложба *Денят на св. Василий*, посветена на св. Василий Велики, Обрезание Господне и Васильовден. Проучванията върху събрания и систематизиран материал намират място в публикации на участниците в проекта.

Докладите от конференцията *Светци и свети места на Балканите* ще бъдат публикувани в специален сборник.

МЖУЕНИКЪ ТВОИХЪ ГОСПОДИ · ИЖЕ ВЪ ВСЕМЪ МИРѢ
ТАКО ПОРЪФИРОМЪ И ВУСОНОМЪ КРЪВИМЪ ЦРЪКЪИ ТВОЕ
ОУКРАШЬШИ СЯ · ВЪПНИЕМЪ · ТѢХЪ МОЛИТВАМИ
ХРИСТЕ БОЖЕ · ЛЮДЕМЪ ТВОИМЪ ШЕДРОТЫ
ТВОЕЯ НИЗЪПОСЪЛИ · И МИРЪ
ГРАДОУ ТВОЕМОУ ПОДАЖДЪ
МОЛИТВАМИ БОГОРОДИЦА ·
ЕДИНЕ УЛОВѢКОЛЮБЬУЕ
СЛАВА ТЕБѢ

***Програмата е предварителна и подлежи на промени/
Preliminary program (subject to change)**